

IV
OSNOVNI STANDARDI KOLEKTIVNE OBUKE

1. UVOD 136

2. POJAM, VRSTE I CILJEVI KOLEKTIVNE OBUKE 136

2.1. Pojam kolektivne obuke

2.2. Vrste:

- a) **Rodovska obuka**
- b) **Obuka združenih rodova**
- c) **Usaglašeni sadržaji zajedničke obuke**
- d) **Multinacionalna specijalizirana obuka**

2.3. Ciljevi

3. PLANIRANJE KOLEKTIVNE OBUKE 138

3.1. Uloge i odgovornosti u obuci

- a) **Najvažnije uloge i odgovornosti strateškog komandanta**
- b) **Najvažnije uloge i odgovornosti operativnog komandanta**

3.2. Osnove plana i programa obuke

- a) **Dugoročno planiranje obuke**
- b) **Kratkoročno planiranje obuke**
- c) **Neposredno planiranje predstojeće obuke**
- d) **Kalendar glavnih aktivnosti obuke**

3.3. Najvažnije misije i zadaci jedinice

- a) **Lista osnovnih zadataka misije (METL)**
- b) **Kriteriji za METL**
- c) **Utvrđivanje METL**

3.4. Osnovni zadaci i misije oružanih snaga (strateški nivo)

3.5. Najvažnije misije operativnog nivoa i odgovarajući osnovni zadaci misije

- a) **METL operativnog nivoa u operacijama podrške miru**
- b) **METL operativnog nivoa u zaštiti suvereniteta i teritorijalnog integriteta BiH**

3.6. METL taktičkog nivoa i zadaci kolektivne obuke koji iz njega proizilaze

- a) **METL taktičkog nivoa u PSO**
- b) **METL taktičkog nivoa u zaštiti suvereniteta i teritorijalnog integriteta BiH**

3.7. METL nižeg taktičkog nivoa i zadaci kolektivne obuke koji iz njega proizilaze

- a) **METL nižeg taktičkog nivoa u operacijama podrške miru (PSO)**
- b) **METL nižeg taktičkog nivoa u zaštiti suvereniteta i teritorijalnog integriteta BiH**

4. ORGANIZACIJA I IZVOĐENJE 158

4.1. Gradacija obuke

4.2. Podrška obuci jedinica

4.3. Operativni sistemi bojnog polja

4.4. Obuka rezervnih jedinica

- a) **Planovi predmobilizacijske obuke**
- b) **Planovi postmobilizacijske obuke**

4.5. METL oružanih snaga povezan sa operativnim sistemima bojnog polja jedinice

4.6. METL oružanih snaga povezan sa operativnim sistemima bojnog polja i rodnom odnosno vidom

4.7. Organizacioni oblici obuke

5. STANDARDI I OCJENJIVANJE KOLEKTIVNE OBUKE 171

5.1. Standardizacija

5.2. Ocjenjivanje

- a) **Jedinica koja se ocjenjuje**
- b) **Zadatak**
- c) **Ocjena komandanta / ocjenjivača**
- d) **Stanje**

5.3. Standardi zadatka

1. UVOD

Da bi se ostvarila misija, neophodno je povezati spremnost za izvršenje misije sa jedinstvenom strategijom obuke koja uključuje sve kategorije obuke koja slijedi zajedničku doktrinu obuke koju primjenjuje sve vojno osoblje i jedinice Oružanih snaga BiH.

Sistem obuke je proces u kojem se jedinica uvježbava i osposobljava za izvršavanje određenih zadataka, navikava na uslove u kojima će ih izvršavati i provjerava prema standardima koje mora dostići.

Doktrina obuke OS BiH definiše kolektivnu obuku kao jednu od 5 kategorija obuke. Kolektivna (specijalizovana) obuka obuhvata obuku posada, komandi (štabova), dijelova jedinica i jedinica svih nivoa za izvođenje operacija.

Svrha dokumenta Osnovni standardi kolektivne obuke je da uspostavi osnovne standarde za obuku, i sistem ocjenjivanja za procjenu obučenosti jedinica u OS BiH prema zajednički dogovorenim standardima. On je osnova za izradu i usklađivanje planova i programa obuke OS BiH za koje su nadležni komandanti u skladu sa misijom.

Poseban značaj u ovom dokumentu dat je razradi METL i BOS koji predstavljaju osnovne orijentire za uspješan proces kolektivne obuke.

2. POJAM, VRSTE I CILJEVI KOLEKTIVNE OBUKE

2.1. Pojam

Kolektivna obuka: Kolektivna obuka je ona obuka koja se odvija u institucijama ili jedinicama kako bi se pripremili kohezivni timovi i/ili jedinice za izvršenje njihovih ključnih misija. Ove misije su:

- Zaštita suvereniteta i teritorijalnog integriteta BiH u skladu sa međunarodnim pravom i Ustavom BiH.
- Doprinos međunarodnim operacijama podrške miru (PSO).
- Pružanje vojne pomoći civilnim vlastima (MACA) u slučaju vanrednih situacija, kao što su prirodne katastrofe i nepogode, i u slučaju potreba društva, kao što je deminiranje i razvoj infrastrukture. Da bi se ostvarile ove misije, neophodno je povezati sve kategorije obuke u jedinstvenu strategiju kako bi bile prihvatljive i odgovarale pravcu zajedničke obuke za svo vojno osoblje i jedinice Oružanih snaga BiH.

2.2. Vrste

Postoje četiri vrste kolektivne obuke:

- a) **Rodovska obuka** – Rodovska obuka je kolektivna obuka za jedan rod ili funkciju. Ona pruža neposredan kontekst za timsku obuku ili obuku posada (slika 3-2 i TABELE 8 do 13.1.).
- b) **Obuka združenih rodova** – Obuka združenih rodova je kolektivna obuka više rodova zajedno, kao što su pješadija, oklopne jedinice, artiljerija i avijacija. Takva obuka se obično odvija od nivoa podjedinice pa naviše, obuhvata više od jednog roda i pruža neposredan kontekst za kolektivnu rodovsku obuku (TABELE 8 do 13.1.).
- c) **Usaglašeni sadržaji zajedničke obuke** uključuju obuku više vidova i agencija (TABELE 8 do 13.1.).
- d) **Multinacionalna specijalizirana obuka** podrazumjeva učešće dvije ili više država u procesu obuke.

2.3. Ciljevi

Cilj kolektivne obuke vojske (ACTO) je priprema, obuka i uvježbavanje za izvođenje određenog vojnog zadatka. Svaki cilj obuhvata određen broj s njim povezanih zadataka kolektivne obuke (slika 3-5).

Težište sistema kolektivne obuke bit će na sljedećim ciljevima:

- Razviti osposobljene i efikasne OS BiH koje su u stanju izvršiti osnovne vojne zadatke, propisane nadležnim zakonima i Odbrambenom politikom BiH, koje im zada Predsjedništvo BiH preko odgovarajućeg lanca komandovanja (slika 3-4 i tabela 1).
- Identificirati i definisati potrebni sadržaj obuke, te definisati odgovarajući program kao polazište za razvoj OS BiH, u skladu sa odgovornostima nadležnih za izvođenje obuke OS BiH.
- Uspostaviti osnovne standarde, instrumente i načine provjere i ocjenjivanja nivoa obučenosti.
- Ustanoviti i primijeniti operativne procedure NATO-a.
- Povećati međusobno razumijevanje, interoperabilnost i saradnju među snagama zemalja članica NATO-a i Partnerstva za mir.
- Procijeniti obučenost jedinica i nivoa vojne komande za integraciju u multinacionalne vojne snage.

3. PLANIRANJE KOLEKTIVNE OBUKE

3.1. – Uloge i odgovornosti u obuci

a) Najvažnije uloge i odgovornosti strateškog komandanta u obuci su:

- Dodijeliti sredstva za programe obuke i resurse.
- Uspostaviti pravila rukovođenja obukom.
- Objaviti Smjernice za združenu obuku i kalendar najvažnijih aktivnosti obuke.
- Napraviti i objaviti liste osnovnih zadataka misije (METL).
- Podržati program vježbi načelnika zajedničkog štaba.
- Koordinirati, voditi i obezbijediti resurse za obuku na novoj opremi.
- Obučavati i ocjenjivati oružane snage.

b) Najvažnije uloge i odgovornosti operativnog komandanta:

- Upravlјati resursima za obuku.
- Uspostaviti pravila rukovođenja obukom.
- Objaviti Smjernice za obuku kombiniranih rodova i kalendar najvažnijih aktivnosti obuke.
- Napraviti i objaviti METL.
- Odrediti borbene zadatke prema osnovnim zadacima misije podređenih nivoa
- Usredsrediti se na pripremanje i izvođenje obuke na osnovnim zadacima misije i zadacima trupnih jedinica podređenih brigada.
- Ocijeni organizaciju trupnih jedinica.

3.2. Osnove plana i programa obuke

Komandanti izdaju smjernice za obuku kako bi potčinjenim prenijeli svoj koncept obuke i strategiju obuke. Uz to, smjernice za obuku sadrže kalendre obuke, kojima se uspostavljaju ciljevi obuke i dodjeljuju resurse.

Komandanti objavljuju svoj koncept obuke kao dio Smjernica za rukovođenje obukom tokom dugoročnog planiranja. Ovim se usmjerava pravljenje podređenih programa.

KOMANDANTOVE SMJERNICE ZA OBUKU (CTG)	KALENDAR OBUKE (dugoročno planiranje)		
	-----vrijeme-----		
Resursi JEDINICE "A"	CILJ OBUKE		
Resursi JEDINICE "B"	→	CILJ OBUKE	
Resursi JEDINICE "C"	→	CILJ OBUKE	
Resursi JEDINICE "D"	→		CILJ OBUKE
	-----vrijeme-----		

Slika 3-1. Šema komandantovih smjernica za obuku (CTG)

Program obuke Oružanih snaga predstavlja temelj procesa obuke. Starješine prave sinhronizirane planove obuke - dugoročne, kratkoročne i neposredno predstojeće - kako bi se na pravi način iskoristili raspoloživi resursi za obuku radi osposobljavanja za obavljanje zadataka iz METL (slika 3-1.). Po izradi planova za obuku, jedinice izvode obuku kroz pripremu, izvršenje i oporavak od obuke. Proces se nastavlja ocjenjivanjem obuke kroz koju se daje organizacijska procjena od nižih prema višim nivoima. Organizacijska procjena daje višem komandantu neophodnu povratnu informaciju i pomaže komandantu u pripremi procjene obuke.

U cilju davanja težišta misije, komandant određuje one zadatke koji su presudni za izvršenje misije. Ovi zadaci predstavljaju METL formacije. METL odobrava neposredno nadređeni komandant. Promjena operativne misije nameće komandantu obavezu da ponovo analizira misiju i u skladu s tim prilagodi METL jedinice.

Obuka u održanju osposobljenosti je ključ za održavanje stručnosti jedinice. Komandant utvrđuje godišnji plan obuke u održanju osposobljenosti. Taj plan sadrži raspored najvažnije obuke pri najnižoj učestalosti koja je potrebna za održanje osposobljenosti.

a) Dugoročno planiranje obuke

Dugoročnim planiranjem obuke jedinice uobičajeno se određuje niz vježbi i aktivnosti obuke koji jedinici omogućavaju da provede obuku kojom će se dostići i/ili održati osposobljenost za obavljanje METL na najvišem nivou. Taj niz vježbi i aktivnosti također omogućava jedinici da se pripremi i na najbolji način iskoristi glavne mogućnosti koje obuka pruža, kao što su zvanično vanjsko ocjenjivanje, upotreba glavnog područja za obuku ili raspoređivanje u centar za borbenu obuku (Slika 3-2.).

b) Kratkoročno planiranje obuke

Kratkoročno planiranje obuke usredsređuje se na potrebe za obukom i prioritete koji su ustanovljeni tokom procjene osposobljenosti jedinice za izvođenje njenog METL. Komandanti određuju najbolju vrstu, redoslijed i učestalost aktivnosti obuke i vježbi pomoću kojih će se izgraditi i održati stručnost jedinice u izvršenju svakog od osnovnih zadataka misije. Za svaku aktivnost obuke i vježbu određuju se konkretni ciljevi (Slika 3-2.).

c) Neposredno planiranje predstojeće obuke

Strategijom neposredno predstojeće obuke uspostavlja se najbolji slijed sadržaja obuke u okviru aktivnosti ili vježbi kako bi se ostvarili ciljevi obuke (Slika 3-2.).

PROGRAM OBUKE	ODREĐIVANJE NAJVAŽNIJEG ZADATKA					STANDARD OBUKE		
	Najvažniji zadaci koji se odnose na:					T	P	U
Vrsta jedinice: BATALJON	VRSTA NAJVAŽNIJE MISIJE DODJELJENE JEDINICI (METL, tabele 1 do 7)	VRSTA BORBENOG NIVOVA JEDINICE (METL tabela 1 do 7)	VRSTA OPERATIVNOG SISTEMA BOJNOG POLJA (METL tabela 8 do 13.1)	ROD JEDINICE (METL tabela 8 do 13.1)	VRSTA ODRŽAVANJA JEDINICE	DUGOROČNI PLAN OBUKE:		
						JAN – MAR – MAJ – JUL – SEP – NOV – DEC		
						Vježbe: MAPEX 02 CPX11 FTX04 LIVEX01 Ocjenjivanja: OCJ0 OCJ02 OCJ03		
KRATKOROČNI PLAN OBUKE:								
JAN – MAR – MAJ – JUL – SEP – NOV – DEC								
MET MET MET MET MET 001 003 003 024 043								
PLAN NEPOSREDNO PREDSTOJEĆE OBUKE								
JAN – MAR – MAJ – JUL – SEP – NOV – DEC Redoslijed aktivnosti obuke								
Br. MET-a	001, 003,	024,	009	043				
	METL							

Slika 3-2. Primjer programa rodovske obuke

d) Kalendar glavnih aktivnosti obuke

KOMANDNE SMJERNICE ZA OBUKU	DUGOROČNO PLANIRANJE (od: GODINA/MJESEC do: GODINA/MJESEC)					
	-----Vrijeme-----					
Zadaci Oružanih snaga	ZAŠTITA BiH: Odabrani MET (Tabela 1)		PSO: Odabrani MET (Tabela 1)		Vojna pomoć civ. vlastima: Odabrani MET (Tabela 1)	
OPERATIVNE JEDINICE:	Kratkoročno planiranje obuke	Kratkoročno planiranje obuke	Kratkoročno planiranje obuke	Kratkoročno planiranje obuke	Kratkoročno planiranje obuke	Kratkoročno planiranje obuke
	Odabrani MET (TABELA 2)		Odabrani MET (TABELA 2)		Odabrani MET (TABELA 2)	
TAKTIČKE JEDINICE:	Neposredno planiranje predstojeće obuke	Neposredno planiranje predstojeće obuke	Neposredno planiranje predstojeće obuke	Neposredno planiranje predstojeće obuke	Neposredno planiranje predstojeće obuke	Neposredno planiranje predstojeće obuke
	Odabrani MET (TABELA 3 i 4)		Odabrani MET (TABELA 3 i 4)		Odabrani MET (TABELA 3 i 4)	
REZERVNE JEDINICE:	Predmobiliza- cijski plan	Postmobiliza- cijski plan				
GLAVNE VJEŽBE / OCJENJIVANJA	CPX	TESEX	FTX	LFX	CPX	TESEX
	-----Vrijeme-----					

Slika 3.3. Kalendar glavnih aktivnosti obuke

3.3. Najvažnije misije i zadaci jedinice

Da bi Oružane snage BiH bile sposobne da razviju osnovne vojne zadatke koji se pred njih postavljaju, jedinice moraju biti spremne da izvršavaju najvažnije misije jedinice prema programima obuke, u zavisnosti od dodijeljene najvažnije misije, borbenog nivoa jedinice, operativnog sistema bojnog polja jedinice, roda, vida i vrste održavanja jedinice (slika 3-2).

a) Lista osnovnih zadataka misije (METL)

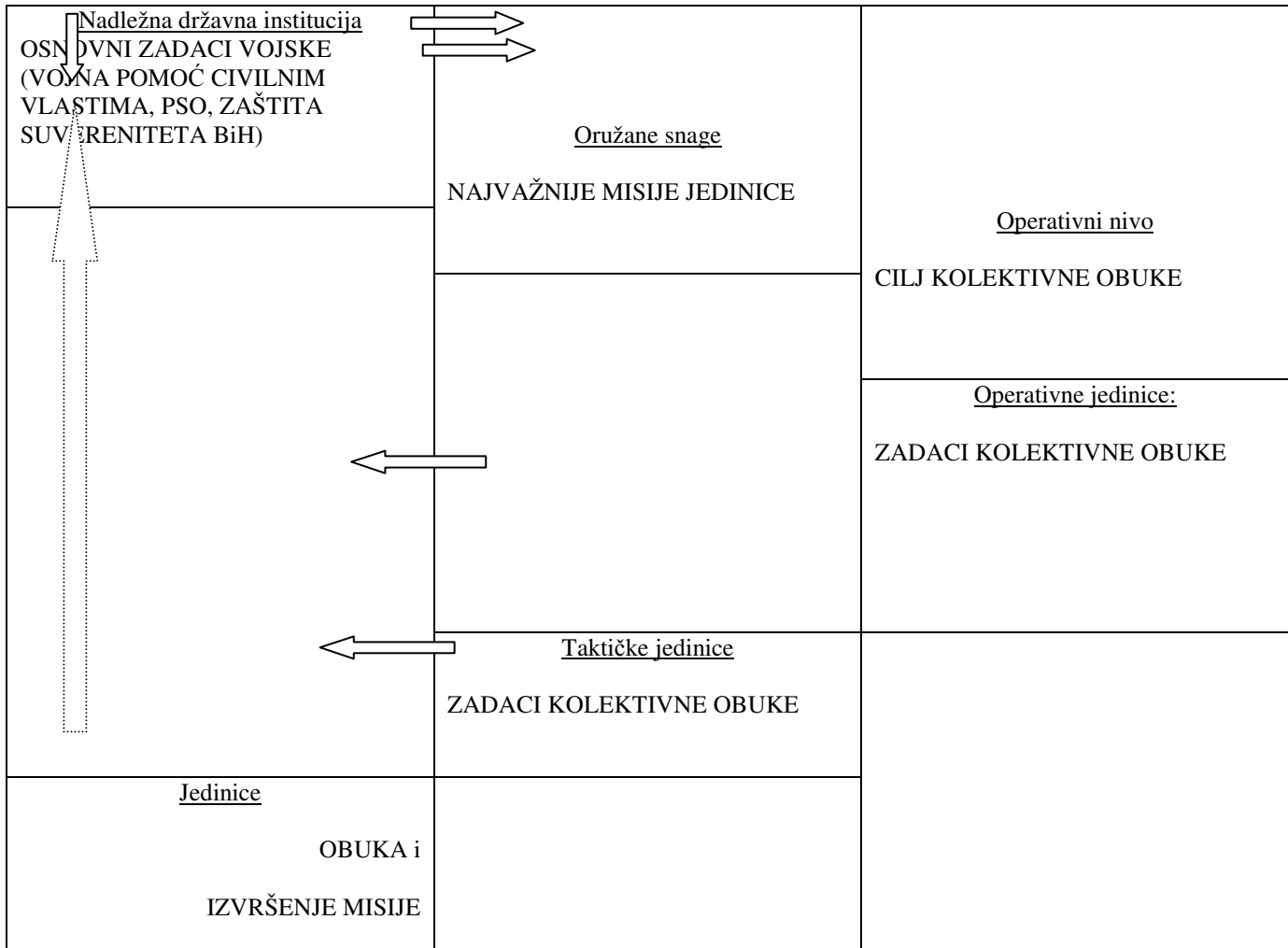
Lista osnovnih zadataka misije (METL) predstavlja težište na osnovu kojeg komandanti planiraju, izvode i procjenjuju obuku. Komandanti moraju selektivno odrediti zadatke čijim se ispunjavanjem ostvaruje najvažnija misija jedinice i za njih izvoditi obuku (tabele 1 do 7).

Lista osnovnih zadataka misije (METL) za neki komandni nivo sadrži najvažnije zadatke za taj nivo, kako bi se izvršila njegova misija. METL je izvedena lista ključnih misija jedinice koja je na neposredno nižem nivou komandovanja, a on svoje ključne misije obavlja preko ciljeva obuke. (tabele 1 do 7).

Komandanti obučavaju svoje jedinice u skladu sa ciljevima kolektivne obuke, postavljajući zadatke za svaki od ciljeva (slika 3.5.). U svojim planovima komandanti određuju vrijeme koje je potrebno za postizanje cilja obuke za svaku od jedinica.

Različiti ciljevi kolektivne obuke mogu se uklopiti u jedan zadatak kolektivne obuke. To znači da komandant u svojim planovima treba izbjegavati preklapanje i odrediti slijed zadataka obuke koji je kompatibilan, priuštiv i progresivan.

Putem konkretnog plana, u kojem se između različitih ciljeva obuke odabire zadatak, jedinica na nekom konkretnom nivou komandovanja bit će u stanju da izvede različite najvažnije misije.

Slika 3-4. Odnosi između vojnih zadataka i ciljeva i zadataka kolektivne obuke

OPERATIVNI NIVO	METL:				
	ODRŽAVANJE MIRA (PK)	IZGRADNJA MIRA (PB)	PROVOĐENJE MIRA (PE)	DEMINIRANJE	VOJNA POMOĆ CIVILNIM VLASTIMA
TAKTIČKI NIVO	KOLEKTIVNE MISIJE JEDINICE:				
	PK	PB	PE	DEMINIRANJE	VOJNA POMOĆ CIVILNIM VLASTIMA
	Cilj kolektivne obuke jedinice	Cilj kolektivne obuke jedinice	Cilj kolektivne obuke jedinice		Cilj kolektivne obuke jedinice
	ZADATAK	ZADATAK		ZADATAK	ZADATAK
	ZADATAK	ZADATAK	ZADATAK	ZADATAK	

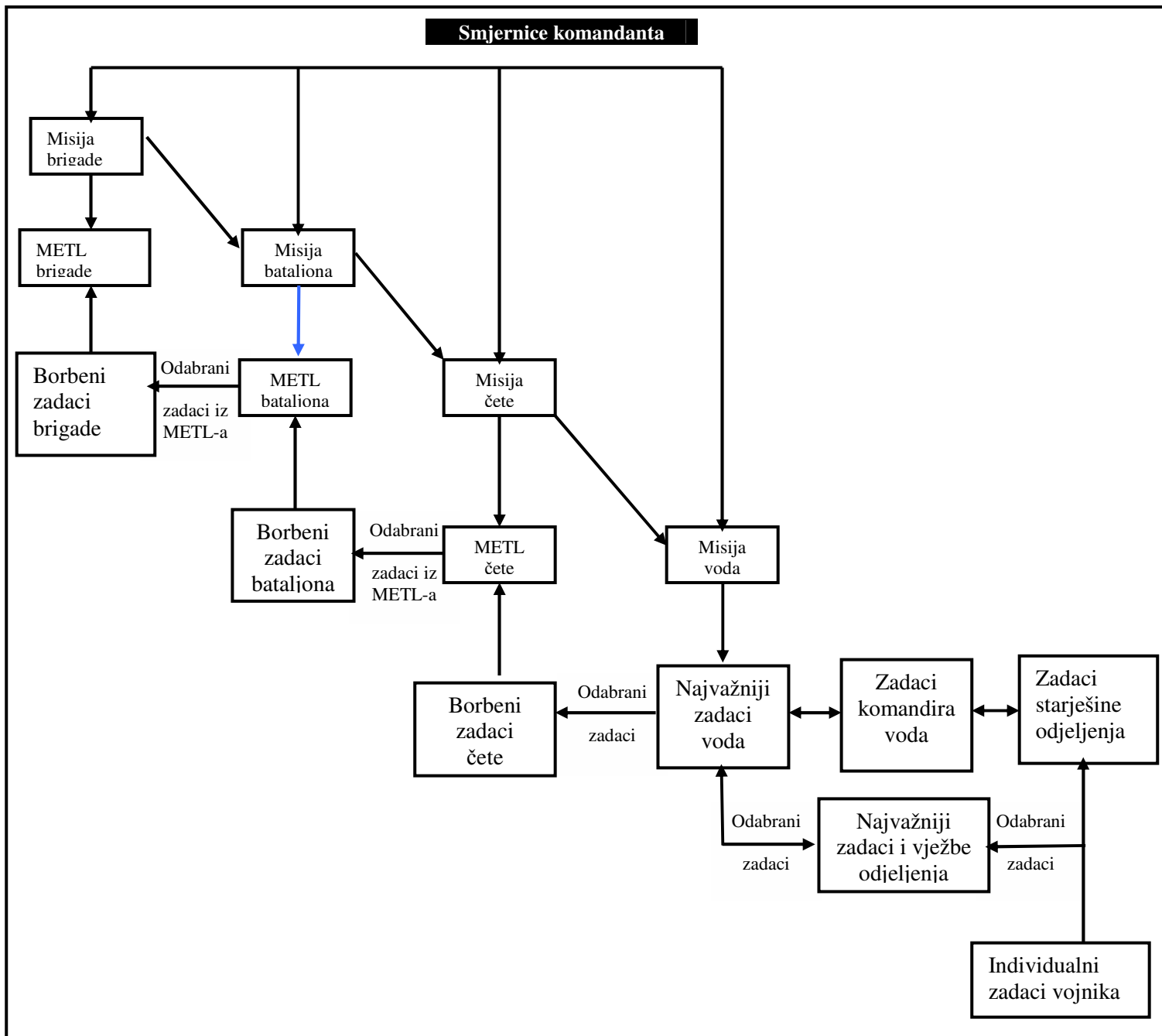
Slika 3-5. Tabela pokazuje primjer kako se METL komandnog nivoa transformira u misije, ciljeve i zadatke

b) Kriteriji za METL

- METL jedinice ili komande mora biti u skladu i dopunjavati se sa METL narednog višeg nivoa komande.
- Svaki osnovni zadatak misije može se kasnije povezati sa drugim zadacima i podzadacima.
- Podoficiri ga moraju razumjeti kako bi mogli sastaviti zadatke vojnika.
- Mora vrijediti za cijelu jedinicu.
- Može biti različit za slične jedinice zbog različitih misija ili lokacija.
- Mora se objasniti neposredno nadređenom komandantu koji ga odobrava.
- Četa je najniži nivo jedinice koji priprema METL.
- Osoblje komande bataljona pravi METL koji odobrava komandant bataljona.
- Komandanti bataljona moraju se pobrinuti da svi METL komande bataljona, četa i pridruženih jedinica budu na pravi način koordinirani i usklađeni.
- Komandanti uvode timski pristup stvaranju METL tako što u ovaj posao uključuju sve podređene starješine.

c) Utvrđivanje METL

U cilju utvrđivanja osnovnih zadataka misije komandant provodi analizu operativne misije jedinice. U odsustvu usmjerene operativne misije, analiza se zasniva na misiji koja je jedinici dodijeljena operativnim planovima. U odsustvu jasnog određenja u operativnim planovima, analiza misije zasniva se na analizi misija za čije je ispunjavanje jedinica predviđena, kao što je propisano u materijalno/formacijskoj strukturi (MTOE) jedinice i doktrini borbe (slika 3.6.).

Slika 3-6. Odnos između misije, METL, najvažnijih zadataka i borbenog zadatka

3.4. Osnovni vojni zadaci i misije oružanih snaga (strateški nivo)

Oružane snage razvijaju kvalitetne jedinice i komande time što pripremaju i izvode obuku koja je osmišljena prema zadacima oružanih snaga prema pregledu danom u tabeli:

BiH	Osnovni vojni zadaci oružanih snaga					
	Zaštita mira:		Pomoć civilnim vlastima (MACA):			
	Doprinos međunarodnim operacijama podrške miru (PSO)	Zaštita suvereniteta i teritorijalnog integriteta BiH	Prirodne katastrofe i nepogode	Potrebe društva	Deminiranje	Razvoj infrastrukture
Lista osnovnih zadataka misije OS BiH (METL)	Vojna podrška diplomatiji / sprečavanje sukoba	Zaštita suvereniteta	Medicinske evakuacije			Obnova i izgradnja infrastrukture
	Uspostavljanje mira	Teritorijalni integritet	Pomoć susjednim i drugim državama			
	Očuvanje mira i izgradnja mira	Unutrašnja stabilnost	Primjena preventivnih mjera			
	Provođenje mira	Operacije evakuacije neboraca				
	Humanitarna pomoć i pomoć u vanrednim situacijama					

Tabela 1. Lista osnovnih zadataka misije OS BiH

U daljnjem tekstu dokumenta dani su primjeri Lista osnovnih zadataka misije za operativni i taktički nivo za misije zaštite suvereniteta i teritorijalnog integriteta, te operacija podrške miru. Lista osnovnih zadataka misije za pomoć civilnim strukturama izrađuje se na sličan način

3.5. Najvažnije misije i odgovarajući osnovni zadaci misije za operativni nivo

a) METL operativnog nivoa u operacijama podrške miru

Zadaci očuvanja i izgradnje mira:

- **Posmatranje i nadgledanje** - U PSO se posmatranje i nadgledanje na strateškom i operativnom nivou može vršiti sredstvima mornarice i zrakoplovstva, uključujući i satelite ali će na kraju u najvećoj mjeri zavisiti od ljudskog faktora, tj. posmatranja jedinica na terenu i u blizini strana, kao i lokalnog stanovništva.
- **Nadzor primirja i prekida vatre** može uključivati raspoređivanje združenih snaga na operativnom nivou.

Zadaci uspostavljanja mira

- **Uspostavljanje i nadzor zaštićenih i sigurnih zona**
- Garantiranje i zabrana kretanja
- **Uklanjanje mina i MES-a**

Izvođenje operacija humanitarne pomoći radi:

- Pružanja pomoći u hitnim situacijama,
- Dostave zaliha,
- Sprečavanja povreda ljudskih prava ili
- Pružanja dugoročne pomoći za obnovu humanitarnim organizacijama i civilnom sektoru, uključujući i lokalne zajednice.

PSO	NAJVAŽNIJE MISIJE KORPUSA/DIVIZIJE	VOJNA PODRŠKA DIPLOMATIJI / SPREČAVANJE SUKOBA	USPOSTAVLJANJE MIRA	OČUVANJE MIRA I IZGRADNJA MIRA	PROVOĐENJE MIRA	HUMANITARNAPOMOĆ I POMOĆ U SLUČAJU KATASTROFA
Ciljevi kolektivne obuke za operativni nivo	Koordinacija između jedinica i nevladinih organizacija					
	Preventivno raspoređivanje					
	Posmatranje, nadgledanje i nadziranje zaštićenih ili bezbjednih područja					
	Pomoć u vanrenim situacijama					
	Zauzimanje položaja između sukobljenih snaga					
	Pomoć u prelaznom periodu					
	Garancija i zabrana kretanja					
	Uklanjanje mina i MES-a					
	Upotreba sile					

TABELA 2. METL OPERATIVNOG NIVOVA U OPERACIJAMA PODRŠKE MIRU

Najvažnija misija jedinice za koju su, uglavnom, utvrđeni osnovni zadaci

b) METL operativnog nivoa u zaštiti suvereniteta i teritorijalnog integriteta BiH

Zaštita suvereniteta i teritorijalnog integriteta

- Oružana borba
- Aktivnosti u domenu sigurnosti i zaštite

Unutrašnja stabilnost

- Aktivnosti u domenu sigurnosti i zaštite

Operacije evakuacije neboraca

ZAŠTITA BiH	NAJVAŽNIJE MISIJE OPERATIVNOG NIVOVA:	Zaštita suvereniteta	Teritorijalni integritet	Unutrašnja stabilnost	Operacije evakuacije neboraca
Ciljevi kolektivne obuke operativnog nivoa	Oružana borba				
	Aktivnosti u domenu sigurnosti i zaštite				

TABELA 3. METL OPERATIVNOG NIVOVA U ZAŠTITI SUVERENITETA I TERITORIJALNOG INTEGRITETA

3.6. METL za taktički nivo i zadaci kolektivne obuke koji iz njega proizilaze

a) METL za taktički nivo u PSO

Koordinacija između jedinica i nevladinih organizacija

- Aktivnosti na obnovi - Ove operacije mogu uključivati kopanje bunara, ponovno uspostavljanje električne mreže i mreže vodosnabdjevanja (tamo gdje od ranije postoje) kao i obnova škola, bolnica i komunikacijske mreže.

Preventivno raspoređivanje:

- **Rano upozoravanje** – njime se dobija na vremenu za upotrebu niza preventivnih diplomatskih, humanitarnih i vojnih mjera.
- **Osmatranje** – Prisustvo brojnih sredstava za vršenje osmatranja u zoni operacija pomoći će u odvratanju bilo koje strane od kršenja primirja.

- **Stabilizacijske mjere**, uz podršku programa CIMIC-a usmjerenih na izgradnju mira.
- **Programi pomoći u obuci**
- **Ponovno uspostavljanje zakona i reda** – U takvim operacijama zadaci mogu varirati od sprečavanja pobuna i antiterorističkih zadataka do posebne zaštite ljudskih prava, kontrole masa i sakupljanja i detaljnog evidentiranja dokaza o kršenju primirja, kao i hapšenja osumnjičenih za ratne zločine.

Posmatranje i nadgledanje u PSO u najvećoj mjeri ovisi o ljudskom faktoru, tj. posmatranju jedinica na terenu i u blizini strana i lokalnog stanovništva.

Omogućavanje slobode kretanja i zabrana kretanja

Uspostavljanje i nadzor zaštićenih i sigurnih zona – Prva faza u svakoj PSO koja ima cilj da zaštiti ili uspostavi sigurnu zonu je **demilitarizacija tog područja**, a za to može biti potrebna i upotreba sile. Nakon toga i po poduzimanju svih neophodnih mjera za odbranu te zone, ostali posebni vojni zadaci mogu uključivati:

- Uspostavljanje, nadzor i održavanje zona u kojima je zabranjeno oružje.
- Uspostavljanje i održavanje kantonmana te zona i lokacija za držanje oružja.
- Zauzimanje terena.
- Dominantan pristup.
- Patroliranje i pretraživanje.
- Postavljanje ljudstva na kontrolne punktove i ostale kontrolne mjere.
- Izrada planova za pojačanje i izvlačenje.
- Kontrola zračnog prostora.

Nadzor primirja i prekida vatre – Zadaci se uglavnom dogovaraju i utvrđuju u određenim dijelovima dogovora ili sporazuma. Neki od njih mogu biti sljedeći:

- Izvršenje određenih dijelova sporazuma, kao što su razmjene zarobljenika i tijela, te sporazumi o kontroli naoružanja.
- Ostvarivanje veze između strana i svih dijelova snaga, kako vojnih tako i civilnih.
- Pregovaranje i posredovanje u ime svih strana u konfliktu.
- Istrage pritužbi i kršenja dijelova dogovora ili sporazuma.
- Kretanje izbjeglica i raseljenih osoba.
- Pomoć UN-u i civilnoj policiji u područjima sa mješovitim stanovništvom koja mogu biti smještena nedaleko tampon zona i na teritorijama gdje postoji mogućnost izbijanja neprijateljstava.

Postavljanje između sukobljenih strana – Operacije postavljanja između sukobljenih strana uglavnom se provode kroz:

- **Uspostavljanje tampon-zona,**
- **Uspostavljanje zona razdvajanja** na svim područjima gdje su zajednice fizički pomiješane,

- **Linija prekida vatre** – Označava prednju granicu zone ili zona u kojima se nalaze suprotstavljenje strane.

Pomoć u tranziciji odnosi se na sve oblike vojne pomoći civilnim vlastima ili lokalnoj zajednici koja se pruža u sklopu šire diplomatske, humanitarne i ekonomske strategije podrške uspostavljanju ili prelasku u stanje mira i stabilnosti.

Operacije pružanja pomoći u tranziciji su uglavnom operacije koje se provode po završetku konflikta. Vojni zadaci u tim operacijama mogu se grupirati na sljedeći način:

- **Supervizija** – Situacije u kojima je supervizija od važnosti mogu biti: tranzicija vlasti, reforma lokalnih sigurnosnih snaga, preseljenje i oporavak izbjeglica i raseljenih osoba.
- **Uprava** – Zadaci mogu varirati od uspostavljanja veze do pružanja pomoći pri uspostavi privremenih organa vlasti. Ostali zadaci mogu uključivati snabdijevanje električnom energijom i vodom, javni prevoz, komunikacije i sanitarnu službu odnosno one javne službe koje čine najvažniji dio svakodnevnog života lokalnog stanovništva.
- **Razoružanje, demobilizacija i integracija** – Konačna vojna faza operacija demobilizacije i razoružanja može biti predaja sigurnosnih dužnosti legalnim i obučanim lokalnim snagama.
- **Zaštita** – Zaštita osnovnih ljudskih prava kao i zaštita pojedinaca, lokalnih zajednica i objekata.
- **Reagovanje** kako bi se zadržala kontrola i inicijativa. Komandanti trebaju imati rezerve i planove za slučaj takvih situacija. U operacijama očuvanja mira reagiranje se može sastojati od upotrebe metoda koje ne uključuju upotrebu sile.
- **Povlačenje i okupljanje bivših zaraćenih strana**
- **Uklanjanje mina i MES-a** – Mirovne snage mogu se koristiti za:
 - o Obilježavanje, izoliranje i uklanjanje mina i neeksplozivnih ubojnih sredstava tamo gdje ta sredstva predstavljaju direktnu prijetnju za ljudske živote.
 - o Obučavanje lokalnih snaga za obavljanje pomenutih zadataka.
 - o Određivanje opasnih područja.

Upotreba sile

- **Provođenje mira**
- **Samoodbrana**
- **Demilitarizacija područja**

PSO TABELA 3.1.	METL taktičkog nivoa u PSO	Koordinacija između jedinica i nevladinih organizacija	Preventivno raspoređivanje	Posmatranje i nadgledanje	Nadzor primirja i prekida vatre	Postavljanje između sukobljenih strana	Pomoć u tranziciji	Omogućavanje slobode kretanja i zabrana kretanja	Dostava neophodne humanitarne pomoći	Uklanjanje mina i MES-a	Upotreba sile	Uspostavljanje i supervizija zaštićenih i sigurnih zona	
Zadaci kolektivne obuke taktičkog nivoa	Rano upozoravanje												
	Izvršenje detalja sporazuma												
	Osmatranje												
	Veza između strana i svih elemenata snaga												
	Mjere za stabilizaciju												
	Pregovaranje i posredovanje u ime svih strana u konfliktu												
	Istraživanje žalbi i kršenja detalja sporazuma												
	Kretanje izbjeglica i raseljenih lica												
	Pomoć UN-u i ostalim civilnim organizacijama												
	Uspostavljanje tampon-zone												
	Uspostavljanje zona razdvajanja												
	Supervizija												
	Administracija												
	Zaštita												
	Reagiranje												
	Demilitariziranje područja												
	Pomoć u obuci												
	Ponovno uspostavljanje reda i zakona												
	Razoružanje, demobilizacija i integracija												
	Povlačenje i okupljanje bivših zaraćenih strana												
Uklanjanje mina i MES-a													
Uspostavljanje linija prekida vatre													

TABELA 4. METL TAKTIČKOG NIVOVA U PSO

b) METL taktičkog nivoa u zaštiti suvereniteta i teritorijalnog integriteta BiH

Oružana borba

- Upravljanje i komandovanje
- Sveobuhvatna obuka i priprema svih snaga za zaštitu suvereniteta i teritorijalnog integriteta Bosne i Hercegovine
- Optimalan izbor oblika otpora svim pokušajima ugrožavanja sigurnosti zemlje i uspješno rješavanje kriznih situacija dok se agresor ne prisili na odustajanje od svojih ciljeva ili porazi.

Aktivnosti u domenu sigurnosti i zaštite

- **Odvraćanje potencijalnog agresora** od izvršavanja agresije
- **Borba protiv terorizma**
- **Mobilizacija i obuka rezervista**

ZAŠTITA BiH	METL taktičkog nivoa	Oružana borba	Aktivnosti u domenu sigurnosti i zaštite
Zadaci kolektivne obuke taktičkog nivoa	Odvraćanje potencijalnog agresora		
	Borba protiv terorizma		
	Mobilizacija i obuka rezervista		
	Defanzivne borbene aktivnosti		
	Ofanzivne borbene aktivnosti		
	RBH zaštita		

TABELA 5. METL TAKTIČKOG NIVOVA U ZAŠTITI SUVERENITETA I TERITORIJALNOG INTEGRITETA

3.7. METL nižeg taktičkog nivoa i zadaci kolektivne obuke koji iz njega proizilaze

a) METL nižeg taktičkog nivoa u operacijama podrške miru (PSO)

Stabilizacijske mjere mogu imati više oblika:

- Uspostavljanje efikasne veze i komunikacijske mreže između svih strana.
- Međusobno i uravnoteženo smanjenje ljudstva i opreme.
- Razdvajanje, sprečavanje kretanja, razoružanje i demobilizacija snaga. Zonska ograničenja u raspoređivanju naoružanja i vojnog osoblja.
- Uvođenje zona zabrane letenja.
- Rano izvještavanje o vojnim aktivnostima i vježbama.
- Zajedničke inspekcije spornih područja.

Ponovno uspostavljanje zakona i reda – Zadaci mogu obuhvatiti:

- Sprečavanje pobuna
- Antiteroristički zadaci
- Zaštita ljudskih prava – Ostali zadaci u okviru operacija zaštite mogu uključivati operacije evakuacije neboraca, ali se najčešće radi o zaštiti konvoja, skladišta, opreme i radnika zaduženih za njihov rad.
- Kontrola masa
- Prikupljanje i evidentiranje dokaza o kršenju sporazuma
- Hapšenje osumnjičenih za ratne zločine.

Podrška izbornom procesu – Vojna podrška izbornom procesu može se realizirati na više načina, ali će se uglavnom sastojati u uspostavljanju i zaštiti glasačkih mjesta i osiguranju transporta glasačkih kutija i osoblja koje sprovodi izbore.

PSO TABELA 4.1.1.	METL nižeg taktičkog nivoa u PSO	Mjere stabilizacije	Istraga žalbi i kršenja dijelova sporazuma	Uspostavljanje zakona i reda	Kretanje izbjeglica i raseljenih lica	Pomoć UN-u i ostalim civilnim organizacijama	Rano upozoravanje	Pregovaranje i posredovanje u ime svih strana u konfliktu	Izvršenje dijelova sporazuma	Osmatranje	Veza između strana i svih elemenata snaga	Uspostavljanje tampon zone
Zadaci kolektivne obuke nižeg taktičkog nivoa	Uspostavljanje veze i komunikacijske mreže											
	Sprečavanje pobuna											
	Razdvajanje, zadržavanje, razoružanje i demobilizacija snaga											
	Antiteroristički zadaci											
	Zajedničke inspekcije spornih područja											
	Zaštita ljudskih prava											
	Kontrola masa											
	Prikupljanje i evidentiranje dokaza o kršenju sporazuma											
	Hapšenje osumnjičenih za ratne zločine											
	Podrška izbornom procesu											

TABELA 6. METL NIŽEG TAKTIČKOG NIVOVA U PSO

PSO	METL nižega taktičkog nivoa u PSO	Uspostavljanje zona razdvajanja	Osmatranje	Uprava	Pomoć u obuci	Razoružanje, demobilizacija i integracija	Reagiranje	Deminiranje / uklanjanje MES-a	Uspostavljanje linije prekida vatre	Povlačenje i okupljanje bivših zaraćenih strana
Zadaci kolektivne obuke nižeg taktičkog nivoa	Osiguranje uslova za sklapanje sporazuma									
	Uspostavljanje i upravljanje prekidom vatre									
	Upravljanje prekidima vatre									
	Reagiranja									
	Nadzor i kontrola radi sprečavanja snajperskih dejstava									
	Primopredaja sigurnosnih zadataka									

TABELA 6.1. NASTAVAK TABELE 6

Redoslijed aktivnosti na **razoružanju i demobilizaciji:**

- **Osiguranje preduslova za sklapanje sporazuma** iscrpljivanjem sukobljenih strana, putem primirja ili kroz uspješnu operaciju nametanja mira. Dijelovi sporazuma trebaju uključivati dogovore o razdvajanju snaga, procedure vezane za predaju, uskladištavanje i uništavanje naoružanja, kao i za stacioniranje snaga u kasarne, njihovu obuku i demobilizaciju.
- **Uspostavljanje i upravljanje prekidom vatre**
- **Određivanje linija prekida vatre.** U geografskom pogledu prekid vatre može biti određen:
 - (a) Linijom prekida vatre
 - (b) Zonom razdvajanja
 - (c) Kontrolnom zonom
 - (d) Područjem prekida vatre
- **Upravljanje prekidom vatre** – Dokument o prekidu vatre treba sadržavati procedure i odgovornosti za:
 - (a) Istragu
 - (b) Arbitražu
 - (c) Utvrđivanje odgovornosti
 - (d) Kažnjavanje i nagrađivanje

- **Reagovanje**
- **Primopredaja odgovornosti za sigurnosne zadatke**

Povlačenje i okupljanje bivših zaraćenih strana – Nakon prekida vatre ili sklapanja mirovnog sporazuma, zbog demobilizacije može biti potrebno da se snage koordinirano povuku iz borbe u određena područja okupljanja ili garnizone. Za uspješno izvođenje ovog zadatka najvažniji su adekvatni planovi za prihvatanje snaga i efikasnu administrativnu i logističku podršku. Ukoliko lokalne vlasti ne budu sposobne da izvrše ove zadatke, za njihovo izvršenje mogu biti zadužene mirovne snage.

Uklanjanje mina i MES-a

b) METL nižeg taktičkog nivoa u zaštiti suvereniteta i teritorijalnog integriteta BiH

Odvraćanje potencijalnog agresora od vršenja agresije ovo obuhvata operacije koje se poduzimaju s ciljem ostvarivanja potrebnog nivoa spremnosti za zaštitu suvereniteta i teritorijalnog integriteta.

- **Osmatranje** i procjena indikatora agresije.
- Poduzimanje odgovarajućih mjera za **sigurnost i zaštitu potrebnih snaga**.
- Poduzimanje mjera i procedura da bi se strateški efikasno **dočekao napad i da bi se na njega adekvatno odgovorilo**.

Borba protiv terorizma

- **Obuka i saradnja** oružanih snaga i drugih snaga Bosne i Hercegovine u cilju:
 - o Otkrivanja, praćenja, sprečavanja i poduzimanja antiterorističkih mjera.
- **Saradnja sa snagama drugih zemalja**, čime se doprinosi globalnoj borbi protiv terorizma kao međunarodne prijetnje.

Defanzivna i ofanzivna borbena dejstva – Osnovni elementi borbenih dejstava su:

- Posebna dejstva,
- Artiljerijsko-raketna dejstva,
- Zračna dejstva,
- Dejstva pješadije,
- Dejstva oklopnih jedinica,
- Desantna dejstva,
- Elektronska dejstva,
- Dejstva inženjerije.

ZAŠTITA BiH	METL nižeg taktičkog nivoa u zaštiti suvereniteta i teritorijalnog integriteta BiH	Odvraćanje potencijalnog agresora	Mobilizacija i obuka rezervista	Defanzivne borbene aktivnosti	Ofanzivne borbene aktivnosti	RBH zaštita	Borba protiv terorizma
Zadaci kolektivne obuke nižeg taktičkog nivoa	Posmatranje	■					
	Sigurnost i zaštita snaga	■					
	Suprotstavljanje napadu i adekvatan odgovor	■					
	Obuka i saradnja						■
	Posebna dejstva				■	■	
	Dejstva raketne artiljerije				■	■	
	Dejstva zrakoplovstva				■	■	
	Dejstva pješadije				■	■	
	Dejstva oklopnih jedinica				■	■	
	Desantna dejstva				■	■	
	Elektronska dejstva				■	■	
	Dejstva inženjerije				■	■	

TABELA 7. METL NIŽEG TAKTIČKOG NIVOVA U ZAŠTITI SUVERENITETA I TERITORIJALNOG INTEGRITETA

4. ORGANIZACIJA I IZVOĐENJE

Sistem obuke jedinica predstavlja izbor osnovnih zadataka misije (METL) koji vrši komandant na svakom nivou, na temelju na najvažnije misije koju svaka jedinica treba izvršiti (vidi tabele 1 do 4).

Najvažnija misije svake jedinice proizilazi iz:

- a) Vrste zadane najvažnije misije (tabele 1 do 7).
- b) Vrsta borbenog nivoa jedinice (tabele 1 do 7).
- c) Vrste operativnih sistema bojnog polja (BOS), na osnovu kojih se izvršavaju misije (tabele 5-10),
- d) Roda i vida jedinice (vidi tabele 8 do 13.1),
- e) Vrste nadređene jedinice (združena obuka),
- f) Vrste neophodne tehničke podrške jedinice.

4.1. Gradacija obuke

Obuka se treba odvijati u fazama, od osnovne do obuke jedinica i od jednostavne do složene. U timskoj i kolektivnoj obuci koriste se znanja iz individualne obuke i u njih uključuju kolektivni elementi, čime se dobija novi kvalitet.

Komandanti kombiniraju realistične uslove kao što je nejasna borbena situacija, umanjena mogućnost za komunikaciju, dim, buka, borbena pravila, simulirano nuklearno, biološko i hemijsko okruženje, ruševine na bojištu, gubitak ključnih starješina, prisustvo civila na bojnopolju, potrebu za djelovanjem u okolnostima združenih, međuorganizacijskih, međuvladinih i multiorganizacijskih (JIIM) operacija, kao i različite ekstremne vremenske uslove.

Kako bi utvrdili stepen rizika i druge faktore koji mogu otežati izvršenje misije, komandanti uključuju upravljanje rizikom u čitav proces planiranja i izvršenja misije, te poduzimaju aktivnosti kako bi umanjili rizik.

Doseg upravljanja rizikom proteže se mnogo dalje od “neprijatelja” u misiji, neprijatelja, terena i vremenskih uslova, raspoloživog ljudstva i podrške, raspoloživog vremena i civilnih faktora koji se moraju uzeti u obzir (METT-TC).

Najviši nivo obuke je obuka jedinica koju karakteriše komandna obuka, bojevo gađanje, različite vježbe i rotacije kombiniranih bataljona u centrima za borbenu obuku.

Ocjenjivanjem svih nivoa obuke dobija se prava procjena obučenosti jedinice, što je važan preduslov i pokazatelj za dalje planiranje obuke jedinice.

4.2. Podrška obuci jedinice

Da bi Oružane snage dostigle nivo osposobljenosti koji je u skladu sa utvrđenim standardima moraju nastojati da održe standarde obuke na onom nivou koji je objavljen u tehničkim priručnicima. Glavne funkcije podrške obuci su: sistem upravljanja municijom, sredstva i pomagala za obuku i priprema literature za izvođenje obuke.

Komandant prilagođava težište programa obuke jedinice za zadatke održavanja u cilju otklanjanja uočenih nedostataka.

4.3. Operativni sistemi bojnog polja

Sedam osnovnih borbenih operativnih sistema su funkcije pomoću kojih komandant može organizirati svoje borbene zadatke

- a) Obavještajne aktivnosti – One predstavljaju stalan proces planiranja, usmjeravanja, sakupljanja, obrade, proizvodnje i distribucije obavještajnih informacija o izvoru prijetnje i okruženju. Pomoću njih se provodi obavještajna priprema bojišta (IPB).
- b) Manevar – Komandanti pokreću snage kako bi došli na pozicije na kojima imaju prednost u odnosu na neprijateljske snage. Čineći ovo, oni stvaraju uslove za taktički i operativni uspjeh.
- c) Vatrene podrška – Ovaj sistem koristi kolektivne i koordinirane podatke o otkrivanju cilja, direktno i indirektno vatreno oružje, sredstva elektronskog ratovanja kao i druga sredstva za izvođenje dejstava po ciljevima, u svrhu podrške snagama koje se bore protiv neprijatelja i pomoći u nastojanju da se ostvare taktički i operativni ciljevi.
- d) Protivzračna odbrana – Njome se snage štite od zračnog napada i osmatranja.
- e) Mobilnost / protivmobilnost / sposobnost preživljavanja – Operacije mobilnosti usmjerene su na očuvanje slobode manevra prijateljskih snaga. Protivmobilnošću se onemogućava mobilnost neprijateljskih snaga. Operacijama preživljavanja prijateljske snage se štite od djelovanja neprijateljskih oružanih sistema i prirodnih pojava.
- f) Služba borbene podrške – Služba borbene podrške osigurava sredstva pomoću kojih snage djeluju u borbi.
- g) Komandovanje i kontrola – Ovaj sistem komandantima pruža mogućnost da donose osmišljene odluke, dodjeljuju odgovornosti i sinhroniziraju BOS. On, nadalje, predstavlja podršku sposobnosti komandanta da adaptira planove budućih operacija, čak i kad je usredotočen na tekuće operacije.

4.4. Obuka rezervnih jedinica

Koncept obuke rezervnih jedinica treba imati težište na predmobilizacijskim i postmobilizacijskim zadacima koje utvrđuje komandant. Težište treba biti na dostizanju i održavanju osposobljenosti za izvođenje aktivnosti koje su od ključnog značaja u predmobilizacijskom periodu i koje mogu poslužiti kao pomoć pri izvođenju postmobilizacijske obuke za ostale osnovne zadatke misije.

Zadatak obuke rezervnih snaga je dostizanje najviših mogućih standarda u izvršavanju kolektivnih i individualnih zadataka u predmobilizacijskom periodu. Najviši prioritet daje se izvršavanju zadataka kojim se jedinice i pojedinci osposobljavaju za pružanje podrške kretanju jedinica u skladu sa standardima obuke koje je utvrdilo Ministarstvo odbrane BiH.

Jedinice rezervnih snaga će učestvovati u vježbama profesionalnih snaga kako bi poboljšale efikasnost u izvršavanju misije.

a) Planovi predmobilizacijske obuke

Predmobilizacijska obuka ima težište na individualnim i kolektivnim zadacima na nivou čete. Štabovi se obučavaju za izvršenje individualnih i kolektivnih zadataka na svom nivou. Planovima predmobilizacijske obuke utvrđuju se kriteriji obuke, aktivnosti obuke, oprema i programi podrške obuci za potrebe izvođenja obuke usmjerene na zadržavanje uspješnosti u izvršenju zadataka. Stručnost u izvršavanju ovih zadataka omogućava obuku za potpuno izvršenje METL po mobilizaciji jedinice. Plan godišnje obuke (AT) uglavnom ima težište na pripremi i izvršenju godišnje obuke.

b) Planovi postmobilizacijske obuke

Postmobilizacijska obuka ima težište na kolektivnim zadacima na nivou čete. Planovima postmobilizacijske obuke utvrđuju se kriteriji obuke, aktivnosti obuke, oprema i programi podrške obuci koji su neophodni za obučavanje jedinice do nivoa pune osposobljenosti za izvršenje METL. Postmobilizacijski planovi se svake godine inoviraju na osnovu informacija dobijenih izvršenjem predmobilizacijskog plana. Komandant koji odobrava METL jedinice i godišnji plan obuke (YTP) odobrava i postmobilizacijski plan. Plan se potom dostavlja komandantu mobilizacijskog mjesta gdje će se izvoditi postmobilizacijska obuka.

4.5. METL oružanih snaga koji se odnosi na operativne sisteme bojnog polja

OPERATIVNI SISTEMI BOJNOG POLJA:	KOMANDOVANJE I KONTROLA	OBAVJEŠTAJNI POSLOVI	MOBILNOST PROTIVMOBILNOST PREŽIVLJAVANJE	MANEVAR VATRENA PODRŠKA PZO	SLUŽBA BORBENE PODRŠKE
METL operativnog komandanta	Planiranje misije	Usmjeravanje obavještajnog djelovanja	Pozicioniranje taktičkih snaga	Kopneni manevar	Logistička podrška
	Proizvođenje snaga (formiranje)	Prikupljanje informacija	Izvlačenje snaga i sredstava	Zračni manevar	Kadrovska podrška
	Komandovanje	Generiranje obavještajnih podataka	Zaštita snaga	Vatrena podrška	Sanitetska podrška
	Kontrola	Distribucija obavještajnih podataka		PZO	Inženjerska podrška
	Podrška komandi				
Informativne operacije					

Tabela 8. Operativni sistem bojnog polja za operativni nivo

4.6. METL koji se odnosi na operativne sisteme bojnog polja i rod odnosno vid

TABELA 9 KOMANDOVANJE I KONTROLA		
METL OPERATIVNOG KOMANDANTA	METL TAKTIČKOG NIVOVA:	METL NIŽEG TAKTIČKOG NIVOVA
PLANIRANJE MISIJE	- IZVRŠITI PLANIRANJE	- Izvršiti pripreme za operacije - Planirati operacije - Izvršiti probu
PROIZVOĐENJE SNAGA (FORMIRANJE)	- PROIZVESTI (FORMIRATI) SNAGE - OBUČITI SNAGE	- Zauzeti rejon prikupljanja
KOMANDOVANJE	- IZRADITI OPERATIVNE NAREDBE I PRIMJENITI SPORAZUME KOJI SE ODOSE NA KOMANDOVANJE I KONTROLU - PRIMJENITI BORBENA PRAVILA I MEĐUNARODNE ZAKONE - USPOSTAVITI KOMANDE I INTEGRISATI IH U STRUKTURU SNAGA NA ODGOVARAJUĆEM NIVOU - ODRŽAVATI VOJNU OSPOSOBLJENOST	- Komandovati operacijama - Izvršiti konsolidaciju - Provoditi operacije raspoređivanja - Pregovarati - Provoditi aktivnosti premještanja - Provoditi reorganizaciju - Provoditi upravljanje rizikom - Provoditi S3 operacije - Izvršavati aktivnosti borbenog štaba - Integrisati snajperske operacije - Izvršiti prenos dužnosti komandovanja i kontrole tokom premještanja komandnog mjesta.

TABELA 9.1. KOMANDOVANJE I KONTROLA		
METL OPERATIVNOG KOMANDANTA	METL TAKTIČKOG NIVOVA:	METL NIŽEG TAKTIČKOG NIVOVA:
KONTROLA	- UPRAVLJATI BORBENIM PROSTOROM - USPOSTAVITI VEZU - UPRAVLJATI INFORMACIJAMA - PRIMJENJIVATI KONTROLNE MJERE - NADGLEDATI I UNAPREĐIVATI POZNAVANJE SITUACIJE OD STRANE PRIJATELJSKIH SNAGA	- Provoditi aktivnosti podrške avijacije - Upravlјati fazama - Izvoditi kontrolu operacija - Izvoditi operacije S3 - Izvoditi operacije S6 - Uspostaviti vezu
KOMANDNA PODRŠKA	- KRITERIJI RAZMJENE I KRITERIJI KOMANDNE PODRŠKE - USPOSTAVITI I PROVESTI PLAN KOMANDNE PODRŠKE - UPRAVLJATI I ODRŽAVATI SISTEM KOMUNIKACIJA - UPRAVLJATI I ODRŽAVATI SISTEM INFORMISANJA - PLANIRATI KOMANDNU PODRŠKU	- Izvoditi operacije inženjerske podrške - Izvršiti inženjersku procjenu

TABELA 9.2. KOMANDOVANJE I KONTROLA		
METL OPERATIVNOG KOMANDANTA	METL TAKTIČKOG NIVOVA:	METL NIŽEG TAKTIČKOG NIVOVA:
INFORMATIVNE OPERACIJE	- PSIHOLOŠKE OPERACIJE - OPERATIVNA SIGURNOST - ZAVARAVANJE - FIZIČKO UNIŠTAVANJE - URED ZA ODNOS S JAVNOŠĆU - CIVILNO-VOJNA SARADNJA - ELEKTRONSKO RATOVANJE	- Izvođenje operacija operativne sigurnosti

TABELA 10		
OBAVJEŠTAJNE AKTIVNOSTI		
METL OPERATIVNOG KOMANDANTA	METL TAKTIČKOG NIVOVA	METL NIŽEG TAKTIČKOG NIVOVA
RUKOVOĐENJE OBAVJEŠTAJNIM RADOM	- PROVOĐENJE OBAVJEŠTAJNIH AKTIVNOSTI - PROCJENA I UTVRĐIVANJE KOMANDANTOVIH ZAHTJEVA ZA VAŽNIM INFORMACIJAMA - IZRADA PLANA PRIKUPLJANJA - PROVJERA ZAHTJEVA ZA OBAVJEŠTAJNIM PODACIMA	- Opisati efekte bojnog polja tokom obavještajne pripreme bojišta (IPB) - Definirati borbeno okruženje tokom obavještajne pripreme bojišta (IPB) - Provoditi operacije S2
PRIKUPLJANJE INFORMACIJA	- UNAPREĐIVATI POZNAVANJE STANJA I SPOSOBNOSTI - PRIKUPLJATI INFORMACIJE O NEPRIJATELJU - PRIKUPLJATI INFORMACIJE O POTENCIJALNIM METAMA - ODREDITI ZADATKE IZVIĐAČKIH KAPACITETA - IZRADITI SISTEM PREPOZNAVANJA U BORBI - PRIKUPLJATI INFORMACIJE O OKRUŽENJU	- Izvršiti procjenu neprijatelja tokom obavještajne pripreme bojišta - Izraditi plan rukovođenja za prikupljanje informacija - Izraditi plan izviđanja i osmatranja

TABELA 10.1. OBAVJEŠTAJNE AKTIVNOSTI		
METL OPERATIVNOG KOMANDANTA	METL TAKTIČKOG NIVO A	METL NIŽEG TAKTIČKOG NIVO A
PROIZVOĐENJE OBAVJEŠTAJNIH PODATAKA	- UPRAVLJATI PROTOKOM INFORMACIJA - OBRADITI INFORMACIJE NA TAKTIČKOM NIVOU I IZVRŠITI PROCJENU GUBITAKA NEPRIJATELJA	- Tokom obavještajne pripreme bojišta utvrditi pravac djelovanja neprijatelja - Tokom obavještajne pripreme bojišta definirati borbeno okruženje
DISTRIBUCIJA OBAVJEŠTAJNIH PODATAKA	- DISTRIBUIRATI OBAVJEŠTAJNE PODATAKE - IZVRŠITI PROVJERU DISTRIBUCIJE - ODOBRI TI DEJSTVO PO CILJEVIMA	

TABELA 11 MOBILNOST / PROTUMOBILNOST / PREŽIVLJAVANJA		
METL OPERATIVNOG KOMANDANTA	METL TAKTIČKOG NIVO A	METL NIŽEG TAKTIČKOG NIVO A
POZICIONIRANJE TAKTIČKIH SNAGA	- OBAVITI RSOI (PRIJEM, KONCENTRACIJA, KRETANJE NAPRIJED I INTEGRACIJA) - PRIPREMITI SNAGE ZA POKRET - POKRET I RASPOREĐIVANJE NA / SA TAKTIČKIH POLOŽAJA - OBEZBJEDITI LINIJE KOMUNIKACIJA - IZVRŠITI PRERASPOREĐIVANJE - USPOSTAVITI KORIDORE ZA BEZBJEDNO KRETANJE - USPOSTAVITI PODRUČJA KONCENTRACIJE - PREVAZIĆI INFRASTRUKTURNA OGRANIČENJA - IZVJESTITI O POKRETU	- Zauzeti rejon prikupljanja - Provesti mjere operativne sigurnosti (OPSEC)
IZVLAČENJE SNAGA I SREDSTAVA		
ZAŠTITA SNAGA		- Izvođenje aktivnih protivzračnih mjera protiv neprijateljskih zrakoplova - Obezbijediti informacije - Provesti operativnu dekontaminaciju - Izvršiti pripreme za RBH napad - Primjeniti mjere operativne sigurnosti - Provesti operacije mobilnosti, protivmobilnosti i preživljavanja

TABELA 12 MANEVAR, VATRENA PODRŠKA I PZO		
METL OPERATIVNOG KOMANDANTA	METL TAKTIČKOG NIVOVA:	METL NIŽEG TAKTIČKOG NIVOVA
KOPNENI MANEVAR	- OFANZIVNE OPERACIJE - OPERACIJE IZVIĐANJA - SIGURNOSNE OPERACIJE - DEFANZIVNE OPERACIJE - IZVOĐENJE POKRETA DO KONTAKTA - IZVOĐENJE BORBE U SUSRETU	- Napasti vatrom - Izvesti zaobilaženje - Izvesti operaciju okruženja rejonu i hvatanja neprijatelja u urbanom području - Izvesti odbranu - Izvesti usporavanje - Izvesti misiju zaštite - Forsirati vodenu prepreku - Izvršiti povezivanje - Izvesti pokret do kontakta - Izvesti prolazak kroz linije pri smjeni jedinice - Izvesti prolazak kroz linije bez smjene jedinice - Izvesti prepad - Izvesti operaciju smjene u mjestu - Izvesti operaciju osiguranja zaštite - Izvesti taktički marš krećući se putem - Izvesti napad usmjeren na osvajanje i zadržavanje terena i objekata - Izvesti povlačenje - Izvesti napad protiv snaga u pokretu - Izvesti napad protiv stacioniranih snaga - Izvesti infiltraciju i / ili izlaženje iz neprijateljevog rasporeda - Odbraniti naseljeno mjesto - Upotrijebiti rezervne snage - Izvesti operaciju proboja kroz prepreke koju izvode snage kombiniranih rodova - Izvesti sigurnosne operacije u stabilnom okruženju

TABELA 12.1. MANEVAR, VATRENA PODRŠKA I PZO		
METL OPERATIVNOG KOMANDANTA	METL TAKTIČKOG NIVOA:	METL NIŽEG TAKTIČKOG NIVOA
ZRAČNI MANEVAR	- OFANZIVNE OPERACIJE - IZVESTI OPERACIJE POVEZIVANJA - IZVESTI POVLAČENJE - IZVESTI SMJENU SNAGA U BORBI - IZVESTI OPERACIJE ZADRŽAVANJA - IZVIĐAČKE OPERACIJE - SIGURNOSNE OPERACIJE - DEFANZIVNE OPERACIJE - PODRŠKA OSTALIM KOMPONENTAMA	- Izvesti zračni desant - Izvesti zračni napad
VATRENA PODRŠKA	- OZNAČAVANJE CILJA	- Upotrijebiti vatrenu podršku - Izvršiti proces označavanja cilja
PZO	- KOORDINACIJA DJELOVANJA NADREĐENIH I SUSJEDNIH JEDINICA PZO - USKLAĐIVANJE UPRAVLJANJA UPOTREBOM ZRAČNOG PROSTORA	- Osigurati PZ zaštitu jedinica i sredstava

TABELA 13 SLUŽBA BORBENE PODRŠKE		
METL OPERATIVNOG KOMANDANTA	METL TAKTIČKOG NIVOVA:	METL NIŽEG TAKTIČKOG NIVOVA
LOGISTIČKA PODRŠKA	- ODRŽAVATI SNAGE - UČESTVOVATI U PLANIRANJU MISIJE - IZVODITI TRANSPORTNE OPERACIJE - PRUŽATI LOGISTIČKU PODRŠKU - TRANSPORT I BRIGA ZA RATNE ZAROBLJENIKE - OBEZBJEDITI OPSKRBU I UPRAVLJANJE RESURSIMA KOJIMA RASPOLAŽE ZEMLJA DOMAĆIN - PRUŽATI POMOĆ IZBJEGLICAMA I RASELJENIM OSOBAMA - DAVATI SAVJETE VEZANE ZA OPREMU - PROVODITI POZADINSKE OPERACIJE - IZVODITI ODRŽAVANJE I IZVLAČENJE VOZILA I OPREME	- Izvoditi civilno – vojne operacije - Izvoditi operacije S1 - Izvoditi operacije S4

TABELA 13.1. SLUŽBA BORBENE PODRŠKE		
METL OPERATIVNOG KOMANDANTA	METL TAKTIČKOG NIVOVA:	METL NIŽEG TAKTIČKOG NIVOVA
LOGISTIČKA PODRŠKA	- VRŠITI POPUNU SNAGA - IZVODITI TRANSPORTNE OPERACIJE - OBEZBJEĐIVATI INDIVIDULANA POJAČANJA - PRUŽATI PRAVNE SAVJETE - POMAGATI U ODRŽAVANJU DISCIPLINE	- Provoditi civilno-vojne operacije - Provoditi operacije S1 - Provoditi operacije S4
SANITETSKA PODRŠKA	- PRUŽITI USLUGE PODRŠKE PERSONALU - VODITI SANITETSKU EVIDENCIJU - VODITI EVIDENCIJU O RATNIM ZAROBLJENICIMA - VRŠITI ISPITIVANJA - PRUŽATI POMOĆ I EVAKUISATI POVRIJEĐENE - DAVATI MEDICINSKE SAVJETE - PRUŽATI VETERINARSKU POMOĆ	- Planirati zdravstvenu podršku tokom borbe - Pružati zdravstvenu podršku tokom borbe
INŽINJERIJSKA PODRŠKA	- PROVODITI OPERACIJE INŽINJERIJSKE I INFRASTRUKTURNE PODRŠKE	

4.7. Organizacioni oblici obuke

- a) SEMINARI, PREDAVANJA
- b) MAPEX: Vježba na kartama
- c) CPX: Komandno-štabna vježba
- d) SIMEX: Simulacijska vježba
- e) TESEX: Vježba simulacije taktičkog borbenog djelovanja
- f) FTX: Terenska vježba
- g) LFX: Vježba bojevog gađanja
- h) Ostali organizacioni oblici obuke

Tabela vježbi kojom se određuje koja vježba pruža obuku za određenu misiju:

Zadatak	Seminar	MAPEX	CPX	SIMEX	TESEX	FTX	LFX	OSTALI ORG. OBLICI OBUKE
PSO	•		•	•		•	•	
Vojna pomoć civilnim vlastima	•	•	•	•				
Zaštita suvereniteta		•	•	•	•	•	•	

TABELA 14

U dokumentu “Politika individualne i kolektivne vojne obuke” naznačeno je za koju kategoriju polaznika je primjerena svaka od navedenih vježbi.

Prijedlog redoslijeda kolektivne obuke:

JEDINICA	REDOSLIJED
Vod	Terenska vježba (bez bojevog gađ.) → Bojevo gađanje
Četa	TESEX → Ter. vj. (bez boj. gađanja) → Boj. gađanje
Bataljon / brigada	MAPEX → CPX → TESEX → Ter. vj. (bez boj. gađanja) → Bojevo gađanje

TABELA 15

5. STANDARDI I OCJENJIVANJE KOLEKTIVNE OBUKE

Instruktor ili ocjenjivač daje ocjenu jedinice koristeći standarde kolektivne obuke i ocjenjivanja.

Standardi obuke i ocjenjivanja mogu se koristiti za obuku ili ocjenjivanje za jedan zadatak ili za grupu zadataka kao što su STX ili FTX.

5.1. Standardizacija

Procjena obuke se vrši na temelju Standarda obuke koji se izrađuju za svaki rod, službu i nivo komandovanja i koji navode svaki program, zadatak obuke, uslove u kojima se izvode i standarde koji se trebaju postići (vidi sliku 3-2). Tokom obuke, ocjenjivači će donositi sud o nivou znanja prema svakom od Standarda obuke, dodjeljujući za svaki od njih određen broj bodova.

Program standardizacije osigurava da se zajednički operativni, taktički, logistički i administrativni zadaci, vježbe i procedure, kao i one iz oblasti obuke, u OS BiH izvode na način koji će osigurati interoperabilnost i kompatibilnost sa NATO-ovim procedurama za spremnost.

Uspješna organizacija obuke odražava se u obučanim i uvježbanim vojnicima, starješinama i jedinicama koje dodijeljene zadatke izvode u skladu sa standardima. Programi obuke izgrađuju samopouzdanje, unapređuju timski rad i timski duh i unapređuju profesionalizam vojnika, starješina i jedinica.

5.2. Ocjenjivanje

Standardi za ocjenu obuke utvrđuju se za svaki kolektivni zadatak koji su komandanti odredili kao zadatak pomoću kojeg se ispunjava najvažnija misija jedinice. Svako ocjenjivanje standarda obuke sadrži sljedeće odrednice:

a) Jedinica koja se ocjenjuje – Ovim se određuje jedinica ili element(i) jedinice koji izvršavaju određen zadatak.

b) Zadatak podrazumijeva opis osnovnih zadataka misije i podzadataka koji iz njih slijede (spisak aktivnosti koje su potrebne za izvršenje određenog zadatka u skladu sa standardom), a koje jedinica treba izvršiti.

c) Prilikom ocjenjivanja komandant / ocjenjivač koristi sljedeće ocjene:

- T – obučena – jedinica je obučena i demonstrirala je svoju uvježbanost u izvršavanju najvažnije misije jedinice.

- P – potrebna vježba – jedinica treba vježbati izvršenje zadatka. Učinak / ocjena pokazuje da jedinica ne može ostvariti standard bez određenih poteškoća ili da nije uspjela izvršiti neke dijelove zadatka u skladu sa standardom.
- U – neobučena – jedinica ne može demonstrirati sposobnost da ostvari uvježbanost potrebnu za ratne uslove.

Stanje – Izjava o situaciji ili okruženju u kojem jedinica treba izvršiti kolektivni zadatak (METT-T uslovi).

5.3. Standardi zadatka

Da bi dostigla zadani standardi pri izvođenju svakog zadatka, tokom obuke ili ocjenjivanja jedinica mora izvoditi operacije u skladu sa:

- a) Taktičkim standardnim operativnim procedurama,
- b) Adekvatnim priručnikom (ARTEP – Program obuke i ocjenjivanje kopnene vojske)
- c) Naređenjem i/ili smjernicama nadređenog komandanta,
- d) Stanjem i ocjenama izraženim u svakom ocjenjivanju zadatka kolektivne obuke